

Reglement om oppstilling av militær tjenestehund

fastsettes til bruk i Forsvaret

Sessvollmoen, 25. april 2020

Jon Gerhard Reichelt
Generalmajor
Sjef Forsvarets sanitet

Reglement om oppstalling av militær tjenestehund

Metadata

KORTTITTEL:	Oppstillingsreglementet
SIKKERHETSGRADERING:	Ugradert
HJEMMEL:	Sanitets- og veterinærdirektivet av (2013-05-15) punkt 2.2 bokstav b Instruks for sjef Forsvarets sanitet (2018-07-01) punkt 3.1 b) Bestemmelse om veterinærvirksomhet (2014-01-15) punkt. 2.5
GJELDER FOR:	Forsvaret
UTGIVER:	Sjef Forsvarets sanitet (FSAN)
FAGMYNDIGHET:	Sjef Forsvarets sanitet (FSAN)
FAGANSVAR:	-
IKRAFTTREDELSE:	2020-05-15
FORRIGE VERSJON:	Reglement om oppstalling av militær tjenestehund av 2018-11-01

Innhold

1 Innledning	4
1.1 FORMÅL	4
1.2 VIRKEOMRÅDE	4
1.3 FORHOLD TIL ANNET REGELVERK	4
1.4 DEFINISJONER OG BEGREPSAVKLARINGER.....	4
1.5 ANSVAR	4
2 Generelt	5
3 Valg av løsning for oppstalling av militær tjenestehund	5
3.1 GENERELLE KRAV TIL LØSNING	5
3.2 ULIKE LØSNINGER	5
3.3 KRITERIER FOR VALG AV LØSNING	6
4 Kav til utforming	6
4.1 FYSISK PLASSERING	6
4.2 RØMNINGSSIKRING	6
4.3 BRANNSIKRING OG EVAKUERING	7
4.4 KRAV TIL UTFORMING OG MATERIALER.....	7
4.5 NETTING OG SPILER.....	8
4.6 INNEKLIMA.....	8
4.7 AVLØPSRENNE OG SLUK.....	9
4.8 VASK OG RENHOLD	9
4.9 LYS OG ELEKTRISKE INSTALLASJONER.....	10
4.10 SKADEDYR.....	10
4.11 AVFALLSHÅNDTERING	10
4.12 UTSTYR	10
5 Funksjonsheter	10
5.1 FUNKSJONSROM	10
5.2 BURENHET	10
5.3 GANGAREAL I INDRE DEL AV KENNEL OG OPPSTALLINGSDEL.....	13

5.4 ROM TIL DAGLIG STELL OG TILSYN	13
5.5 Plass for vask av hund	13
5.6 FØRKJØKKEN	14
5.7 FØRLAGER	14
5.8 LAGERPLASS	14
5.9 TILSYN	14
5.10 SYKEAVDELING	15
5.11 LUFTEGÅRD	15
6 Vedlegg	16
7 Ikrafttredelse	16

1 Innledning

1.1 Formål

Formålet med reglementet er å sikre god dyrevelferd under oppstalling av militær tjenestehund i den hensikt å ivareta militære tjenestehunders helse, tjenestedyktighet og operative evne.

1.2 Virkeområde

Reglementet gjelder for Forsvaret ved anskaffelser, nybygg, renovering og oppgradering av alle løsninger for oppstalling av militær tjenestehund.

1.3 Forhold til annet regelverk

Lov om dyrevelferd (dyrevelferdsloven) LOV-2009-06-19-97 går foran ved motstrid.

Reglement om hundetjenesten (2015-11-01) regulerer Forsvarets bruk av hund.

1.4 Definisjoner og begrepsavklaringer

I dette reglementet menes med følgende:

Kennel:	Område, bygning og løsninger beregnet og avsatt til oppstalling av militær tjenestehund.
Stasjonære løsninger for oppstalling:	Fasiliteter i fast bygningsmasse beregnet for permanent oppstalling av militær tjenestehund.
Mobile eller midlertidige løsninger for oppstalling:	Fasiliteter i mobile løsninger og løsninger i fast bygningsmasse som er beregnet for midlertidig oppstalling av militær tjenestehund.
Feltmessige løsninger for oppstalling:	Fasiliteter for kortsiktig oppstalling av militær tjenestehund i bur, kasse, bil, tilhenger, luftegårder, telt, kjetting eller lignende under pågående oppdrag.
Burenhet:	Oppholdsarealet til den enkelte hund.
Luftegård:	En frittstående, utendørs enhet av en slik størrelse og utforming at den gir hundene mulighet for mosjon, også i høyt tempo.

1.5 Ansvar

1.5.1 Prosessleder

Prosessleder under prosjektering, planlegging og oppføring av kennel for oppstalling av militære tjenestehunder er særlig ansvarlig for at de løsninger som velges og oppføres følger krav gitt i gjeldende lover og regler og dette reglementet.

1.5.2 Avdelingssjef

Avdelingssjef med behov for oppstalling av militær tjenestehund er ansvarlig for at de løsninger som benyttes følger krav gitt i gjeldende lover og regler.

1.5.3 Militær avdeling

Militær avdeling som er ansvarlig for drift av kennelanlegg og andre oppstillingsløsninger skal sørge for at nødvendig vedlikehold, inkludert 1. linjes vedlikehold av oppstillingsløsningene, gjennomføres slik at anlegget til enhver tid holdes i henhold til krav fremsatt i dette reglementet, aktuelle lover¹ og i henhold til krav til eiendom, bygg og anlegg i Forsvaret.

¹ LOV-2009-06-19-97 Dyrevelferdsloven, § 15

Drift- og vedlikeholdsrutiner skal etableres slik at krav til dyrevelferd og hygiene ivaretas gjennom hele anleggets levetid².

1.5.4 Hundefører og -røkter

Hundefører og -røkter skal rapportere alle avvik som kan true dyrevelferden via tjenestevei og skal i påvente av utbedringer umiddelbart sette i gang nødvendige strakstiltak for å ivareta dyrevelferden.

2 Generelt

Alle løsninger for oppstalling av militær tjenestehund skal godkjennes av Veterinærinspektøren for Forsvaret (VETINSP)³ før disse tas i bruk.

VETINSP og Forsvarets hundeskole (FHSK) skal involveres under prosjektering, planlegging, oppføring eller innkjøp av stasjonære, midlertidige og mobile anlegg.

Løsningen skal være tilpasset militær tjenestehund og skal sørge for at dyrehelse og dyrevelferd ivaretas under oppstalling. Dette kravet gjelder også under eventuelle prøveordninger og ved midlertidig disponering av tjenestehund.

Under utforming skal militære tjenestehunders særegne karakteristikk og hensyn til personellet sikkerhet vektlegges. Kravene som fastsettes i militært regelverk vil derfor kunne være strengere enn de til enhver tid gjeldende sivile lover og regler.

3 Valg av løsning for oppstalling av militær tjenestehund

3.1 Generelle krav til løsning

Det skal fortrinnsvis velges oppstalling i permanente løsninger.

Valgt løsning for oppstalling skal ikke være en begrensende faktor for valg av tjenestehund.

3.2 Ulike løsninger

3.2.1 Løsning for permanent oppstalling

En løsning for permanent oppstalling skal bestå av en permanent bygningsmasse med en eller flere burenheter med gangarealer og tilhørende funksjonsrom.

Stasjonære oppstillingsløsninger skal tilfredsstillende alle minimumskrav gitt i dette reglementet.

Ved mindre kenneler kan ulike funksjonsrom kombineres. VETINSP skal fastsette dette basert på antall hunder som skal oppstalles i kennelen.

3.2.2 Mobil og midlertidig oppstalling

Mobile løsninger og midlertidige løsninger i fast bygningsmasse skal så langt det er mulig være i henhold til de generelle kravene til utforming og de spesifikke kravene til funksjonsheter der hunder holdes oppstallet.

Ved etablering av oppstillingsplasser for løsning av permanente vaktoppdrag kan utedel evt. utelates. Avvik skal avklares med VETINSP.

Krav fremsatt under de ulike funksjonsrom kan dekkes av tilsvarende rom eller løsninger i annen bygningsmasse eller lignende i umiddelbar nærhet til oppstillingen.

VETINSP skal fastsette størrelsen på enheten ut ifra antall hunder som skal oppstalles, hundenes fysiske størrelse og krav til funksjonalitet gitt avdelingens operative behov.

3.2.3 Feltmessig oppstalling

Under feltmessig oppstalling skal det fortrinnsvis tas i bruk allerede godkjente løsninger der disse er tilgjengelig.

Hunden skal som hovedregel være under tilsyn av hundefører.

---

² LOV-2009-06-19-97 Dyrevelferdsloven, kapittel II

³ Instruks for Veterinærinspektøren / Sjef Veterinærinspektorat og Medisinsk styrkebeskyttelse (01-01-2020)

Oppstalling i kjøretøy, inkludert tilhengere, skal begrenses til det taktiske behovet og skal om mulig unngås. Transport av militær tjenestehund vil bli regulert i eget regelverk.

Avdelingssjef er ansvarlig for at krav til dyrevelferd ivaretas under slik oppstalling og at valgt løsning sikrer at hundene er beskyttet mot elementene (slik som overoppheting og nedkjøling) og at hundene får restituert seg tilstrekkelig til å opprettholde operativ evne under oppdraget.

Hunden skal returneres til annen oppstillingsløsning så snart oppdraget tillater.

3.3 Kriterier for valg av løsning

Løsning for oppstalling av militær tjenestehund skal gjenspeile avdelingens plan for bruk av militær tjenestehund og avdelingens krav til oppdrag og beredskap. Tiden hvert enkelt individ er oppstallet i løsningen er avgjørende for valg av løsning og det stilles følgende tidskrav:

- Permanent bygningsmasse skal etableres når oppstalling av hvert enkelt individ varer i mer enn ett år.
- Mobil løsning kan etableres når oppstalling av hvert enkelt individ varer i over tre måneder og inntil ett år.
- Midlertidig løsning i fast bygningsmasse kan etableres når oppstalling av hvert enkelt individ varer i inntil tre måneder.
- Feltmessig løsning under oppdrag kan benyttes i en tidsbegrenset periode på inntil én måned for hvert enkelt individ.

VETINSP kan beslutte fravikelse av tidskravene.

Avdelinger som benytter militær tjenestehund under oppdrag av lengre varighet enn én måned eller på samme sted gjentatte ganger skal planlegge med en godkjent mobil eller midlertidig løsning som gir en dyrevelferdsmessig forsvarlig oppstalling under oppdragsløsning.

Dette kravet gjelder også ved vaktoppdrag ved faste installasjoner.

4 Kav til utforming

4.1 Fysisk plassering

Det skal velges en plassering som i minst mulig grad gir stresspåvirkning forårsaket av støy (f.eks. fra trafikk, fly, generatorer osv.)⁴.

Kennel skal etableres og konstrueres slik at hundene ikke utsettes for en vedvarende støy over 65 dB. Kennelen skal i størst mulig grad plasseres slik at den skjermes for innsyn og forstyrrelser forårsaket av annen ferdsel.

Ved plassering skal det tas hensyn til lokale værforhold som overveiende vindretning, nedbør, sol og lignende, samt tas hensyn til underlag, grunnforhold og andre potensielt negative påvirkninger på hundene fra miljøet.

4.2 Rømningssikring

Oppstillingsløsning skal konstrueres slik at hundene hindres i å rømme.

Ved etablering av løsninger for permanent oppstalling skal det etableres en ekstra barriere i tillegg til den barrieren som utgjøres av avgrensningen inn mot hver enkelt burenhet.

Barrieren kan utgjøres av vegg, hele eller deler av bygningsmasse eller av et separat gjerde, men skal tilfredsstillende følge følgende krav uavhengig av konstruksjonsmåte:

- Skal omslutte hele oppstillingsområdet.
- Skal være minst 2 meter høy.
- Skal nå ned til grunnen.

---

⁴ LOV-2009-06-19-97 Dyrevelferdsloven, § 3

Ved etablering av en slik barriere skal det tas høyde for terreng og variasjoner i terrenghøyde forårsaket av årstider (snø, utvasking mm.).

Valgt løsning skal godkjennes av VETINSP.

4.3 Brannsikring og evakuering

Det skal tas hensyn til brannsikkerhet ved valg av materialer og konstruksjoner.

I tillegg skal det:

- Etableres en løsning for varsling av brann og røykutvikling som sikrer tidlig varsling av personell slik at hundene kan evakueres raskt.
- Etableres rømningsveier som sikrer rask og effektiv evakuering.
- Identifiseres og etableres steder som hundene kan evakueres til, enten i form av luftegårder eller kjetting med festepunkter for hver enkelt hund (brannkjetting). Disse skal etableres i trygg avstand til bygningsmassen i kennelen.

I de arealer det holdes hund skal det brukes manuelle slukkemidler basert på vann eller skum. Alternativt kan det installeres overrislingsanlegg.

4.4 Krav til utforming og materialer

4.4.1 Generelle krav til utforming

Oppstillingsløsning og inventar skal være utformet på en slik måte at hund og personell ikke risikerer å komme til skade.

Kennelen skal være utformet på en slik måte at daglig vask og rengjøring, føring og annet arbeid er enkelt å gjennomføre uten direkte kontakt med hundene.

Kennel skal videre utformes slik at den ivaretar krav til HMS for personellet.

Av hensyn til personellet skal det være minst 2,2 meter fri høyde i hele arealet.

Arealer hvor hunder oppholder seg uten permanent tilsyn (burenhet, luftegårder o.l.) samt gjerder, dører, gulv og annen innredning eller avgrensning for hund skal være konstruert og vedlikeholdt slik at de ikke har skarpe kanter, fremspring, utstikkende gjenstander eller lignende som hundene kan skade seg på⁵.

Konstruksjoner skal utformes slik at hundene ikke kan sette fast noen kroppsdelene.

For å sikre hensiktsmessige innredningsløsninger og god dyrevelferd skal tilgjengelig areal tilfredsstillende minstekrav med god margin.

4.4.2 Gulv

Gulv i rom og arealer med sluk eller avløpsrenne skal ha helling på minimum 1% og maksimum 2% mot sluk eller avløpsrenne.

Alle gulv skal være av et materiale som gir godt grep for dyrene, men skal ikke være så grovt at det medfører unormal slitasje på klør eller gir sårskader i huden.

Hundene skal ikke stå på netting eller annet perforert materiale.

4.4.3 Dører

I permanente bygg skal terskler være så lave at det er mulig å kjøre en førtralle eller lignende mellom rommene.

Samtlige porter og dører der personell skal passere med hund skal kunne betjenes med én hånd.

Dører inn til arealer der hund står oppstallet skal slå innover.

Dører som leder ut av gangarealer og fast bygningsmasse skal slå utover og ha mekanisme for selvlukking.

Låsmekanismen til burdøren skal være konstruert slik at hunden ikke kan åpne den.

---

⁵ LOV-2009-06-19-97 Dyrevelferdsloven, § 24 første ledd bokstav b

Dører og porter skal konstrueres og plasseres slik at de skal kunne benyttes uavhengig av årstid. Dører som leder inn til rom hvor det står oppstallet hund eller hvor det håndteres hund skal som et minimum ha et inspeksjonsfelt som tillater innsyn til rommet. Inspeksjonsfeltet må være sikret slik at hunden ikke kan rømme.

4.4.4 Materialer

Det skal ikke benyttes materialer som hundene kan ødelegge, spise på eller spise opp.

Alle overflater i oppstillings- og funksjonsrom skal tåle daglig vask med normale vaskemidler.

Rom og arealer til oppstalling skal i tillegg tåle bløtlegging med vaskemiddel, mekanisk rengjøring med vann under trykk og bruk av desinfeksjonsmidler.

Overgang mellom gulv og tette vegger skal være uten gliper.

4.5 Netting og spiler

All netting skal bestå av en metalltråd som har en diameter på minimum 2 mm og en maksimal maskestørrelse på 50 mm.

Spiler kan være et alternativ til netting mot arealer som ikke er beregnet til oppstalling av annen hund. Spiler skal være avrundede og ha en innbyrdes avstand på minimum 5 cm og maksimum 8 cm.

Snute til snute-kontakt skal unngås. Ved bruk av netting mellom to oppstillingsområder skal det benyttes netting med en maksimal maskevidde på 25 mm og det skal etableres to nettingvegger med minimum 5 cm innbyrdes avstand.

Der nettingen og spiler festes mot vegg, dører, bakken og andre faste felter, skal spalten være maksimalt 25 mm.

4.6 Inneklima

4.6.1 Temperatur

Romtemperaturen skal kunne reguleres etter hundenes behov og innenfor et temperaturområde på 12 °C til 22 °C i oppstillingsområdet og 16 °C til 22 °C i funksjonsrom.

Varme og ventilasjonsanlegg skal dimensjoneres slik at disse temperaturområdene overholdes uavhengig av årstid og kennelens geografiske plassering.

I permanente og mobile løsninger skal det etableres varme i gulv.

Gulvvarme skal dimensjoneres slik at den gir en komfortabel gulvtemperatur under normal drift og ha effekt nok til å kunne tørke et vått gulv.

Gulv skal sikres mot overoppheting. Termostat skal styres av temperaturen i gulv og ikke av romtemperatur.

Gulvvarme skal ikke brukes som eneste varmekilde. Kravet kan avvikes ved etablering av en forhøyet, ikke oppvarmet liggeplass i hver enkelt burenhet.

4.6.2 Ventilasjon

Det skal etableres et egnet ventilasjonssystem som sikrer frisk luft i hele oppstillingsløsningen.

Mekanisk ventilasjon skal etableres slik at luften føres ut av oppstillingsområdet og ikke resirkuleres.

Mekanisk ventilasjon skal utføres slik at hundene ikke utsettes for viftestøy, se punkt 4.1 for støybegrensning.

Friskluftventiler skal plasseres slik at det ikke oppstår trekk over arealet der hund står oppstallet.

Det skal etableres løsninger som sikrer tilstrekkelig ventilasjon dersom mekanisk ventilasjon svikter.

Vinduer og dører som skal benyttes til slik ventilasjon skal kunne låses i åpen stilling og skal være sikret mot rømning.

4.6.3 Luftkvalitet

Ventilasjonssystem skal dimensjoneres slik at konsentrasjonen av:

- Ammoniakk (NH₃) ikke overstiger 10 ppm.
- Karbondioksid (CO₂) ikke overstiger 3000 ppm.

4.7 Avløpsrenne og sluk

4.7.1 Avløpsrenne

Avløpsrenne skal etableres i hele lengden av fronten til burenehetene. Kravet gjelder for både inne- og utedel.

Avløpsrenne skal ikke være dypere enn 10 cm og skal ikke være smalere enn 30 cm.

Avløpsrenne skal ha fall mot sluk.

Alternativt kan dypere eller smalere avløpsrenne etableres, forutsatt at denne er dekket av en rist som flukter med det øvrige gulvet i gangarealet. Rist skal ha en utforming som ikke skader hundene og skal enkelt kunne løftes av for rengjøring av sluk og avløpsrenne.

Alternativt kan det etableres sluk i gulv av bureneheten med etablert fall mot dette. Slike sluk skal plasseres og sikres slik at hundene ikke kan skade seg på det. Øvrige krav til sluk gitt i pkt. 4.7.2 skal ivaretas.

Ved etablering av bur på begge sider av gangen, skal det være en avløpsrenne på hver side.

4.7.2 Sluk

Sluk skal:

- være dimensjonert til å ta unna vannmengden som genereres under vask og spyling,
- ha silkurv som lett kan rengjøres for hår, strø og annet,
- ikke plasseres rett foran dørene til arealer for oppstalling,
- etableres i et antall som sikrer god avrenning, og
- etableres i et antall som sikrer at dybde på en eventuell avløpsrenne ikke overstiger 10 cm.

Sluk som etableres utendørs skal frostsikres slik at de er funksjonelle under alle årstider.

4.8 Vask og renhold

4.8.1 Håndvaskepunkt

Kennelen skal utstyres med tilstrekkelig antall håndvaskepunkter til å kunne opprettholde god håndhygiene for personell. Håndvaskepunkter skal som et minimum plasseres i førkjøkken, undersøkelsesrom og vaskerom, samt ved inn- og utgang fra oppstallingsområdet.

Alternativ plassering og antall kan vurderes ut ifra utformingen av den enkelte kennel.

Dette skal avklares med VETINSP.

4.8.2 Bøttekott og utslagsvask

Det skal etableres utslagsvask og avsettes et areal med plass til oppbevaring av utstyr som benyttes under daglig rengjøring.

Det skal være separat utstyr til bruk i oppstallingsdel og i eventuell administrativ del av kennelen.

Utstyr til vask og renhold av burenehetene skal oppbevares i umiddelbar nærhet til disse.

4.8.3 Spyleslange

Det skal etableres tilkoblingspunkt og slange med både varmt og kaldt vann i oppstallingsområdet til bruk i forbindelse med rengjøring.

Tilkoblingspunkt etableres i et antall som muliggjør rengjøring i hele kennelen, både inne og ute.

Denne funksjonen kan kombineres med brannslange, forutsatt at denne dimensjoneres for daglig bruk.

4.9 Lys og elektriske installasjoner

4.9.1 Dagslys

Hundene skal ha tilgang på dagslys i oppstallingsrommene slik at de opprettholder normale hormonsvingninger gjennom døgnet og året.

4.9.2 Belysning

Kennelen skal være utstyrt med fastmontert belysning som gir tilstrekkelig arbeidslys til å kunne gjennomføre daglig renhold, tilsyn, stell og behandling av hund.

Kunstig belysning skal som et minimum gi 220 lux på dagtid.

Det skal være mulig å regulere lysstyrken slik at det kan stå på orienteringslys med lavere styrke enn dagsbelysning om natten. Lyskilder skal plasseres slik at de ikke er til ubehag for hunden.

I større mobile enheter skal det i tillegg etableres nattbelysning eller stridslys.

4.9.3 Elektriske installasjoner

Stikkontakter, ledninger, brytere og lamper skal ikke monteres lavere enn 2 meter over gulv i arealer der hunden oppholder seg uten tilsyn, ref. punkt 4.4.1.

Alt elektromateriell skal være av en IP-klassifisering tilpasset plassering og bruk.

4.10 Skadedyr

Kennelen skal sikres mot skadedyr⁶.

Alle åpninger skal ha tilfredsstillende lukking og tetning slik at skadedyr ikke kan komme inn.

Ved bruk av åtestasjoner skal disse ikke settes i de rommene hvor hund oppholder seg uten tilsyn.

Alle åtestasjoner skal sikres mot at hundene kan få tak i åte.

Vinduer og dører som benyttes til ventilasjon skal kunne dekket med myggnett.

4.11 Avfallshåndtering

Det skal legges til rette for praktisk avfallshåndtering, både under daglig drift i kennelen og med tanke på tømning og bortkjøring av avfallet.

Avfall skal sikres mot skadedyr.

4.12 Utstyr

Øvrig inventar og utstyr skal anskaffes etter behov og i dialog med fagmyndighetene.

5 Funksjonsheter

5.1 Funksjonsrom

Funksjonsrom kan være førkjøkken, fôrlager, utstyrslager, undersøkelsesrom, rom for vask og stell av hund, samt oppholdsrom, garderobe og toalett for ansatte.

Type og antall funksjonsrom skal tilpasses den enkelte kennel.

Flere funksjoner kan kombineres i ett og samme rom.

De ulike funksjonsrom må ikke nødvendigvis etableres i ett og samme bygg, men funksjonalitet skal vektlegges ved plassering.

5.2 Burenhet

5.2.1 Generell krav

Hver burenhet skal bestå av en inne- og en utedel.

Mellom inne- og utedelen skal det etableres en løsning som gir hundene mulighet til å kunne bevege seg fritt mellom ute- og innedel. Det skal også være en løsning som tillater at man kan stenge hundene inne i enten inne- eller utedelen.

---

⁶ LOV-2009-06-19-97 Dyrevelferdsloven, § 24

Burenheten skal ha en løsning for å kunne merke denne med relevante opplysninger om den enkelte hund som står oppstallet i den.

Ved valg av utforming skal det tas hensyn til dyrevelferd og det skal legges til rette for tiltak som øker trivselen, slik som en forhøyet liggeplass og et vindu mellom burenhetens inne- og utedel. Vindu og liggeplass etableres slik at nedre kant av vinduet er på høyde med hundens liggeplass.

5.2.2 Burenhet innendørs

5.2.2.1 Krav til areal

I permanente løsninger skal arealet i innedel som minimum ha en gulvflate på 4 m².

Ingen sider skal være kortere enn 180 cm.

5.2.2.2 Gulv

Gulvet skal være utført som en tett, sammenhengende flate.

Overgang mellom gulv og vegg mellom to burenheter skal være tett og utstyrt med hulkil for å legge til rette for godt renhold og for å hindre urin og vann i å renne fra et bur til et annet.

5.2.2.3 Utforming av vegg mellom to burenheter

Ut over de generelle kravene til vegg stilles følgende tilleggskrav til vegg mellom to burenheter:

- Vegg mellom to burenheter skal gå til tak.
- Veggen skal være av et fast, ikke perforert materiale i minst 2/3 deler av dybden og minst 2/3 deler av høyden.
- Den fremre 1/3 delen av veggen kan være fast, men mellom minst hvert annet bur skal det velges en gjennomsiktig løsning som lar hunden se ut til siden.
- En gjennomsiktig løsning skal bestå av to lag med glass eller annet gjennomsiktig materiale med tilsvarende slagfaste egenskaper, eller alternativt bestå av to lag med netting. Se generelle krav til netting, pkt. 4.5.
- Mellom de to lagene skal det ved behov kunne skjermes av med en plate eller lignende for å hindre visuell kontakt mellom hunder som står oppstallet ved siden av hverandre.
- De to lagene som utgjør den gjennomsiktige løsningen skal monteres på en sokkel som er minst 20 cm høy og som hindrer direkte avrenning fra gulvet i en burenhet til gulvet i en annen, ref. pkt. 5.2.2.2.

5.2.2.4 Utforming av dør og vegg mot gangareal

Dør og vegg mot gangarealet skal være utformet slik at det er mulig for hunden å se hvem som går forbi og slik at personell kan se til hunden uten at døren må åpnes.

5.2.2.5 Løsning for fôring av hund

Det skal etableres en løsning slik at hundene kan fôres uten at døren må åpnes. En slik løsning skal monteres i vegg mot gang og kunne betjenes fra gangen.

Løsningen for fôring skal romme to identisk like store skåler på minimum 2,5 l og maksimum 3,5 l. Åpningen i løsningen skal være stor nok til at skålene kan fôres inn og ut av buret, men ikke så stor at hunden kan komme seg ut av den. Løsningen skal videre være utformet slik at personell ikke kan komme til skade under fôring.

Løsningen for fôring skal kunne låses i lukket posisjon.

5.2.2.6 Krav til liggeplass

I innedel skal det etableres en tørr, komfortabel og trekkfri liggeplass.

Liggeplassen være forhøyet i forhold til resten av gulvet.

Der det er etablert vindu mellom inne- og utedel skal liggeplass etableres ved vinduet.

5.2.3 Burenhet utendørs

5.2.3.1 Krav til areal

Arealet i utedelen skal som minimum ha en gulvflate på 5 m². Arealet være 8 m².

Ingen av veggene skal være kortere enn 180 cm.

5.2.3.2 Gulv

I permanente løsninger skal gulvet være utført som en tett, sammenhengende flate og ellers i henhold til krav fremsatt i pkt. 4.4.1 og 4.4.2

VETINSP kan godkjenne evt. unntak fra krav om gulvvarme.

5.2.3.3 Tak

I løsninger for permanent oppstalling skal hele utearealet dekkes av et tak som skal beskytte hundene mot nedbør, vind og sol.

Taket skal stikke minst 0,5 m utenfor avløpsrenna i front av burenheten for å sikre at avløpsrenne ikke fylles opp med snø, løv eller annet.

I mobile løsninger med utedel skal taket som et minimum kunne dekke 2/3 av arealet.

5.2.3.4 Utforming av vegg

Krav til vegg mellom to utedeler er i utgangspunktet de samme som kravene som stilles til vegg mellom to burenheter innendørs, se pkt. 5.2.2.3.

Ved etablering av en gjennomsiktig løsning i den fremre delen av veggen mellom to burenheter utendørs skal den gjennomsiktige del av veggen ha samme dybde som tilsvarende del av vegg i innedel slik at man kan bruke samme materiale til avskjerming inne som ute.

Det skal etableres en løsning som forhindrer avrenning mellom burene nede ved gulvet.

Fronten av utedelen skal være av netting.

Der hvor siden på et uteareal ikke grenser opp mot et annet bur, skal det etableres en løsning som beskytter hundene mot vær, vind og visuelle forstyrrelser.

Ved prosjektering av utedel skal tekniske løsninger som vil kunne gi mulighet for å oppstalle to og to hunder sammen i perioder vurderes. Løsninger som tillater slik oppstalling skal være utformet slik at de skal kunne lukkes og skilles av på en sikker måte.

5.2.3.5 Krav til liggeplass

Det skal etableres en tørr, komfortabel og trekkfri liggeplass.

Liggeplassen skal være forhøyet i forhold til gulvet og skal etableres ved vinduet mellom inne- og utedel der slikt vindu er etablert.

5.2.4 Luker mellom inne- og utedel av burenhet

5.2.4.1 Lufteluke

Det skal etableres en luke mellom inne- og utedel av burenheten.

Luken som skal kunne betjenes av hunden selv.

Løsningen for luken skal være utformet slik at hunden ikke kan komme til skade.

Lufteluken skal være laget av et solid materiale med glatt overflate.

Luken og omramming skal være dimensjonert slik at den tåler normal bruk og være utformet slik at den hindrer hundene i å tygge den i stykker.

Lufteluken kan være sidehengslet eller topphengslet og skal lukke seg selv når hunden har gått igjennom den.

Ved etablering av topphengslet luke skal denne være av et lett materiale eller være utstyrt med en mekanisme som sikrer at denne faller forsiktig ned og ikke gir klemskader på halen eller andre kroppsdeler.

Luken skal plasseres slik at hunden kan gå gjennom den på en naturlig måte.

Luken skal ha en lysåpning på minimum 55 cm høyde og skal monteres slik at det etableres en terskel på 20-25 cm høyde over gulvet. Terskelens dybde skal være maksimum 20 cm også ved større veggtykkelser. Lukens bredde skal være minimum 45 cm.

Åpningen skal være plassert i det ene hjørnet av burenheten, fortrinnsvis rett ovenfor døren til gangarealet.

5.2.4.2 Hev-senk luke

Det skal etableres en løsning slik at det er mulig å stenge hunden inne i ute- eller innedel av burenheten.

Løsningen skal:

- være solid utformet og skal dekke lufteluken,
- virke noe isolerende,
- etableres på innsiden av veggen,
- kunne opereres av personell uten å måtte gå inn til hunden,
- kunne opereres fra gangareal innomhus, og
- kunne låses i åpen stilling.

Wire, trinser og føringsrør skal være dimensjonert slik at slitasje unngås.

Eventuelle wireføringer skal være skjermet for å hindre hunden i å skade seg på wiren.

Løsningen skal videre utformes slik at eventuelle wire holdes stramme, og slik at hunden ikke kan manipulere wire eller lufteluke når hev-senk luken er stengt.

Løsningen skal utformes slik at det enkelt kan gjøres ettersyn og vedlikehold.

5.3 Gangareal i indre del av kennel og oppstallingsdel

I løsninger for permanent oppstalling skal det etableres et gangareal i front av burenhetene.

Gangarealet, ekskludert avløpsrenner, skal være bredt nok til at 2 personer kan møtes og at det tillates normal bevegelse under fôring og andre daglige rutiner.

Gangarealet skal ha et antall nødutganger som sikrer rask evakuering av hundene.

5.4 Rom til daglig stell og tilsyn

Det skal etableres rom som skal kunne benyttes til daglig stell og tilsyn av hund, samt til enkle behandlinger og veterinære undersøkelser.

Slike rom skal ha et areal som gir plass til et bord for undersøkelse av hund, benk med skaplass til førstehjelpsutstyr, håndklær og lignende, samt håndvask, kjøleskap og vekt for hund.

Antall og størrelse på slike rom skal avpasses til antall hunder i kennelen, behov for samtidig bruk og etablerte daglige rutiner.

Av bruksmessige og hygieniske årsaker slike rom plasseres slik at de enkelt kan nås fra innsiden og fra utsiden av bygningen.

Rom til daglig stell og tilsyn skal ha sluk i gulvet for å kunne lette renholdet.

5.5 Plass for vask av hund

Det skal settes av plass for å kunne gjennomføre vask av hund.

Fortrinnsvis skal det etableres et badekar beregnet til hund med termostatregulert blandebatteri, alternativt en tilfredsstillende dusjløsning med rist eller sluk i gulv.

I enheter med et større antall hunder det avsettes plass til en vanntredemølle med tilhørende vannreservoar.

5.6 Fôrkjøkken

5.6.1 Generelle krav

Det skal avsettes plass til forberedelse av fôr til hundene.

Arealet skal tilpasses antall hunder i kennelen.

Rommet skal ha tilstrekkelig ventilasjon og skal ha sluk i gulv for å lette renhold.

5.6.2 Krav til benk

Følgende gjelder for arbeidsbenk på fôrkjøkken:

- Arbeidsbenk skal være utformet i rustfritt stål.
- Arbeidsbenk skal være stor nok for oppmåling av fôr til det antall hunder kennelen er bygget for.
- Under benk skal det etableres hyller til tønner med fôr i et antall stort nok til å ta hensyn til ulike fôrbehov hos hundene.

5.6.2.1 Vaskekum

Det skal etableres en vaskekum eller utslagsvask med kaldt og varmt vann. Denne skal fortrinnsvis integreres i en arbeidsbenk.

5.6.2.2 Oppvaskmaskin

Det skal være en oppvaskmaskin til vask av fôr- og vannskåler.

Oppvaskmaskinen skal være utstyrt med program med en programlengde på mer enn 1 time og minimum 65 °C på skyllevann, alternativt en oppvaskmaskin med kortprogram med en vanntemperatur på minimum 85 °C.

5.6.2.3 Kjøleskap

I større enheter skal det avsettes plass til et kjøleskap eller kombiskap til oppbevaring av fôrtilskudd mm. I mindre kenneler kan kjøleskap i andre funksjonsrom dekke dette behovet.

5.7 Fôrlager

Det skal avsettes et areal for lagring av fôr til hund.

Fôrlageret skal:

- ha en størrelse tilpasset fôrforbruket i kennelen og hyppighet på leveransen til kennelen,
- ikke utsettes for direkte sollys
- være tørt, frostfritt og temperaturen skal ikke overstige 20 °C,
- sikres mot at hundene får tilgang til dette, og
- sikres mot skadedyr.

5.8 Lagerplass

Det skal avsettes tilstrekkelig areal for lagring av utstyr og forbruksmateriell nødvendig for daglig drift.

Flis, halm og utstyr skal oppbevares tørt og i kort avstand til burenheterne.

5.9 Tilsyn

Hunder skal ha jevnlig tilsyn⁷.

Det skal tilrettelegges for jevnlig tilsyn gjennom døgnet, og for hyppigere og mer permanent overvåkning ved behov.

Tilsynsløsning må tilpasses plassering av kennel og avstand til bygning med permanent opphold for personell.

---

⁷ LOV-2009-06-19-97 Dyrevelferdsloven, § 24

Hvis avstand til bygninger med permanent opphold av personell umuliggjør tilfeldig observasjon av uro og unormal aktivitet i kennelen fra disse bygningene, skal det avsettes plass til oppholds- og soverom, toalett og evt. tekjøkken for personell på vakt i kennelen.

5.10 Sykeavdeling

5.10.1 Krav om sykeavdeling

Det skal avsettes plass til å oppstalle enkeltindivider i den hensikt å kunne begrense spredning av smittsom sykdom innad i kennelen, alternativt for å kunne observere individer, og gi ro til disse, ved sykdom eller skade.

5.10.2 Antall plasser

I sykeavdelingen skal det være minst én oppstillingsplass per 10 ordinære oppstillingsplasser.

Dersom kennelen består av mindre, separate enheter som kan håndteres som smittemessig atskilte enheter, vil behovet for antall oppstillingsplasser i en sykeavdeling kunne reduseres. Dette skal avklares med fagmyndigheten.

5.10.3 Plassering

En sykeavdeling skal etableres i rimelig nærhet til de ulike funksjonsrom i kennelen, men skal kunne driftes slik at man ikke fører smitte med seg fra denne avdelingen til de andre rommene og avdelingene i kennelen.

5.10.4 Krav til oppstillingsplass

Oppstillingsplasser i en sykeavdeling skal tilfredsstille de generelle kravene til burenhet, men vegger mellom ulike burenheter skal være tette i hele dybden for å redusere faren for smittespredning mellom individer.

Krav om separat utedel til hver burenhet kan avvikes etter tillatelse fra fagmyndigheten.

5.10.5 Krav til sluse

Det skal være avsatt plass til å kunne kle seg om for personell som skal inn og ut av sykeavdelingen.

Det skal være tilgang på varmt og kaldt vann, samt håndvaskepunkt ved inn- og utpassering.

5.10.6 Krav om luftegård

Det skal etableres minst én luftegård til bruk for hunder som er isolert i sykeavdelingen.

Når luftegården ikke er i bruk til syke hunder kan luftegården benyttes i den daglige driften av kennelen, forutsatt at det finnes rutiner for rengjøring og desinfeksjon etter at luftegården er benyttet av syk eller smittet hund.

5.10.7 Annen bruk

En sykeavdeling kan brukes som karantenestasjon for nye hunder, eller til midlertidig oppstalling av gjestende hund, men må kunne frigjøres på kort varsel. Etter slik bruk skal det gjennomføres grundig renhold og desinfeksjon av sykeavdelingen.

5.11 Luftegård

5.11.1 Antall luftegårder

I stasjonære oppstillingsløsninger skal det etableres minst én luftegård for hver tredje oppstillingsplass.

Ved etablering og aktiv bruk av alternativer, slik som en skrittemaskin, kan antall luftegårder reduseres til én for hver fjerde oppstillingsplass.

Luftegårder skal ikke brukes til permanent oppstalling av hund.

5.11.2 Krav til luftegårder

Luftegårder skal:

- ha et areal på minst 25 m²,
- ikke ha vegger som er kortere enn 5 m,
- ha et underlag som er egnet for hunder og være uten store mengder stein,
- ha et underlag som tåler den aktuelle belastningen uten å bli tråkket opp, særlig når det er vått, og som har tilfredsstillende drenering,
- skal være rømningsikker mot grunnen,
- ha vegger som er minst 2 m høye. Dersom veggene er lavere enn 3 m skal enten hele luftegården ha tak av netting eller gjerdet ha et overheng som er minst 0,6 m høyt, med en vinkel på 45 grader innover og oppover som hindrer at hunden klatrer over,
- ha vegger bestående av netting eller tett materiale og som er avstivet slik at de tåler at hunden hopper mot veggen, og
- ha vegger som er fundamentert til minimum 40 cm under bakkenivå så fremt hundegården ikke står på fjellgrunn. Alternativt kan det legges grovmasket netting av solid utførelse i grunnen. Denne skal festes til fundamentet under veggene.

Alle spalter skal tilfredsstillende kravet gitt i punkt 4.5.

5.11.3 Beskyttelse mot miljøet

Dersom det ikke finnes naturlig skygge i luftegården i form av trær eller lignende skal det være minst én levegg og et halvtak som beskytter hunden mot vind, vær og sol.

Kravet tilfredsstillende best med et hundehus som skal være:

- vanntett og vindtett,
- stort nok til at hunden kan stå oppreist, snu seg rundt og ligge i en naturlig stilling,
- konstruert slik at det er lett å gjøre rent,
- hevet opp fra bakken for å lette renhold og hindre fukt,
- plassert slik at det ikke stadig er utsatt for direkte sol om sommeren, og
- isolert i gulv, vegger og tak.

6 Vedlegg

Vedlegg til Reglement om oppstalling av militær tjenestehund.

7 Ikrafttredelse

Reglement om oppstalling av militær tjenestehund trer i kraft 2020-05-15.

Samtidig settes «Reglement om oppstalling av militær tjenestehund» av 2018-11-01 ut av kraft.